

Elif Batuman
A félkegyelmű

Fordította
RUFF ORSOLYA

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Elif Batuman: *The Idiot*

Copyright © 2017, Elif Batuman
All rights reserved
Hungarian translation © Ruff Orsolya, 2019

Egy piros busz robogott felénk balról, egy kék busz pedig jobbról. – Választhatunk – mondta Margit. – Vagy a piros busztól nyiffanunk ki, vagy a kéktől. – Áthajtottunk a vasúti síneken, majd néhány percig velük párhuzamosan haladtunk, hogy aztán egy kis, rózsaszín háznál álljunk meg, amely az állomással szemben állt. Margit azt mondta, a következő hetet egy Rózsa nevű lánnyal fogom ott tölteni, aki egyidős velem és angoltárnának tanul. Azt mondta, nem marad sokáig, mert Rózsa nem kedveli őt.

Rózsa a nagynénjével, Pirivel jött az ajtóhoz. Piri házában fogunk lakni, ami nagyobb, mint Rózsa szüleié. Rózsa és Piri kis természetűek voltak, a bőrük világos, a hajuk pedig fekete, bár Rózsa magasabb és vékonyabb volt. Piri sárga melegítőt viselt; Rózsa türkizkék kockás inget és türkizkék tréningnadrágot. Rózsa csendes volt és kimért. Piri, egy zongorahangoló, aki folyékonyan beszélt eszperantóul, megsimogatta a hajamat, és rejtélyes buzításokat hallatott. – *Saluton!* – mondta. – *Bonvenon!*

Margit rögtön elment. Rózsa megmutatta a szobámat. Felvittük a bőröndömet. Majd csendben ültünk. Mivel nem láttam mosógépet a fürdőszobában, megkérdeztem, hogy kimoshatom-e a ruháimat. Kiderült, hogy tönkrement a mosógép. Rózsa saját maga mosta ki a ruháimat a kádban, és minden egyes darabot, még az alsóneműt is, végigdörzsölt egy pici kefével.

– Ez meg mi? – A magasba tartott egy csöpögő fehér pólót – óriásinak tűnt a kezében, mint valami zászló –, és egy sárga foltra mutatott. – Ott, a hónaljnál.

– Hát, gondolom, a dezodortól van – mondtam.

– Nem tetszik ez nekem – mondta sötéten. – Egyáltalán nem tetszik.

Ismételen felajánlottam, hogy majd én kimosom a ruháimat, de azt mondta, hogy mivel hozzá vagyok szokva a géphez, úgysem menne.

A nedves ruhákat egy műanyag kosárba pakoltuk, majd a szabadba vittük, és elkezdtek kitergetni őket egy ruhaszárító kötélre, ami két fa között lógott. Miután kicsipeszeltem két vizes, zászlószerű pólót, recse-nés hallatszott, az egyik fa kettéhasadt, és a kötélt leesett.

Összeszedtük a nedves ruhákat, és bementünk Emese hálószobájába – Emese Piri lánya volt, és egy boltban dolgozott. Horgászdamil futott végig a falon, arra akasztották a posztereket. Az egyik poszter Beethoven portréja volt, amit egy habkartonra erősítettek.

– Szerintem jó kis meglepetés lesz Emesének, ha megtalálja a ruháidat a falon – mondta Rózsa. Felmászott az ágyra és felcsíptette a farmersortomat.

– Nem akaszthatnánk ki a ruhákat az én szobámban? – kérdeztem.

– Miért? Félsz Emesétől? – Fürkészsze nézte az arcomat, mintha a félelem jeleit kutatná.

– Mi? Még sosem találkoztam Emesével.

– Tudod, nem kell félned tőle – mondta. Az arca olyan közel volt az enyémhez, hogy nem láthatta egyszerre mindkét szemem, és egyikről a másikra nézett.

– Oké, de nem akarom, hogy tiszta víz legyen az ágya.

Válaszul Rózsa kicsipeszelte az egyik bugyimat Beethoven mellé.

Visszamentünk a fürdőbe, hogy megtöröljük a kezünket. A törölközőtartó egy porfelhő kíséretében letörött. A falról leválasztva egy prehistorikus csontra emlékeztetett.

Piri darabjaiban hozott elő egy fehér műanyag asztalt, és azt mondta, nekünk kell összeraknunk; akkor vacsorázhatunk majd az udvaron. Rózsával szétszedtük a lábakat, és a helyükre tekertük őket, de amikor felállítottuk az asztalt, a lábak megbicsaklottak és összedőltek. Piri vidáman kihozott egy tekercs szigetelőszalagot. Egyenesbe ragasztottuk a lábakat. Abban a percben, hogy sikerült felállítanunk az asztalt, megdördült az ég, és úgy elkezdett zuhogni, mintha egy óriási, felborított vödörből zúdult volna alá. Nem vacsoráztunk az udvaron.

• • •

Rózsával a mustárszínű nappaliban ültünk, ahol négy hihetetlenül hangos óra más-más időt mutatott. Csattanó hangok hallatszottak a konyhából.

– Piri főz – mondta Rózsa jelentőségteljes hangon.

– Segítsünk neki?

– Nem. Piri nem tud főzni. És gyógyszert tesz az ételbe.

– Gyógyszert?

Rózsa felcsapta a szótárát. – Hashajtót – mondta. – Hashajtót tesz az ételbe.

– Miért?

Megint belenézett a szótárba. – Mert azt hiszi, hogy mindenkinek székrekedése van.

• • •

Az étkezőasztalon minden teríték mellett egy szögletes papírszalvéta hevert. Amikor kibontottam az enyémét és az ölembe tettem, Piri felugrott, felkapta a szalvétát és kiszaladt a konyhába.

– Miért csináltad ezt? – kérdezte Rózsa. – Miért csináltad ezt a szalvétával?

– Nem tudom. Amerikában az emberek az ölükbe teszik a szalvétát.

– Miért? Az amerikaiak örökké leeszik magukat, mint a kisbabák?

Elméláztam. – Gondolom, igen.

Piri egy nagy, kockás posztóval tért vissza, valószínűleg egy abrosz volt, amit széles mozdulattal nyújtott át nekem. – Azt mondja, ez jobban megóvja a ruhádat, mint az a pici szalvéta – magyarázta Rózsa. Próbáltam visszautasítani, de Piri túlságosan is izgatott lett az abrosz miatt.

Emese a vacsora közepén ért haza. Magas volt, az egyik orcáján szépségpötty, az elülső fogai között pedig egy rés, amitől mosolygás közben szégyenlősnek tűnt. Lerúgta magáról a magas sarkú cipőjét, és egy kéjes sóhaj kíséretében a székre ereszkedett, miközben a tarkóját dörzsölgette.

Emesének feltűnt, hogy szeretem a kovászos uborkát, és a tányérom közelébe tolta. Egy egész vödörnyit meg tudtam volna enni ebből az uborkából, amit ecet nélkül, a napon pácoltak. Láttam, hogy szereti a kukoricát, és közelebb toltam hozzá a tálat.

– Nem értem azokat az embereket, akik pukkadásig tömik magukat – mondta Rózsa.

• • •

Vacsora után Emese miniszoknyába bújt, és elment. Rózsa, Piri és én felvettük a pizsamánkat, és leültünk a nappaliban, hogy az eszperantóról beszéljünk.

Az eszperantóban a világ minden nyelvéből vannak szavak. Viszont magyarból csak kettő, a *papriko* és a *gulašo*. A társalgási zsebkönyvért nyúlva Piri levert egy ezüsttükört, ami három darabra törött. Rózsával tehetetlen nevetésben törtek ki, és Piri ragasztót hozott.

Egy nyolcvanas években kiadott zsebkönyvvel tért vissza, amely az orosz, eszperantó, magyar, német és angol között fordított. – „Szeretnénk többet megtudni az országban lévő gyógyintézetekről (szanatóriumokról)” – olvastam. „A munkásokkal szeretnénk beszélni.” „Kommunista (szocialista, demokrata, liberális) vagyok.” „Ateista (katolikus, protestáns, zsidó, muszlim) vagyok.” „Szeretném közelebbről megvizsgálni ezt az esztergapadot.”

A gyakran használt főnevek listáján ezek voltak: békeharc, nő, szerelem, alkotmány, küldött, kongresszus, delegáció, barát, anya, kislány, lazac, tokhal, vörös (fekete) kaviár, pezsgő, vodka, görögdinnye, cseresznye, meggy, torma és marhasült.

– *Fini!* – kiáltotta boldogan Piri: megragasztotta a tükört.

• • •

Az ágy felé menet kis híján leestem a lépcsőről; a szőnyeget csak a legfelső lépcsőfokhoz rögzítették. Az éjszaka közepén, amikor felkeltem, hogy végére menjek, egy magas figurát láttam feltűnni a lépcső tetején. Egy fiatal férfi volt egy csontozókéssel. – Helló – mondta rosszkedvűen, és lebotorkált. Besiettem a fürdőszobába, és bezártam az ajtót.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt., 2019-ben
Felelős vezető György Géza vezérigazgató

Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Tomka Eszter
Korrektor Hradeczky Moni
Műszaki vezető Takács Klári
A borítót Gerhes Gábor,
a kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 8983
Plantin és Myriad betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3943 4